

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרד"צ שלום ארוש שליט"א פרשת | ניצבים | כ"ה אלול תשע"ח (08/09/18) | גליון 587

מתנה מושלמת לכבוד השנה החדשה

אחד מחסידי ברסלב שקרבו ימיו למות. כיוון שראו שהוא עומד להסתלק מן העולם, קראו אליו את החברה קדישא. אנשי החברה קדישא פנו לחסיד ואמרו לו להתוודות ולעשות תשובה כנהוג, כדי לצאת מן העולם מתוך תשובה. אמר להם החסיד בשלווה ומתוך צלילות ויישוב הדעת: "וכי אפשר לעשות תשובה בכמה רגעים על כל החיים?! אתם חושבים שחייתי לכם? לא ולא. כבר קמתי בחצות ועשיתי תיקון חצות, ולאחר מכן עשיתי התבודדות של תשובה על כל היום האחרון כפי שאני נוהג בכל יום ויום, וכעת אני מוכן ומזומן לעבור לעולם שכולו טוב". הוא חיך, אמר קריאת שמע, והסתלק כאחד מגדולי הצדיקים.

העצה הטובה ביותר לצאת זכאי בדין
ועכשיו שאנו עומדים ערב ראש השנה, ומצוות היום שלנו היא מצוות התשובה, אסור לנו להסתכל על מה שהיה. מה שהיה היה. העיקר הוא להתחיל עכשיו התחלה חדשה. עיקר המאמצים שלנו צריכים להיות שבאמת מהיום והלאה לא נזלזל במצוות התשובה, שלא ניטן לעוד שנה לעבור עלינו בלי תשובה ושוב ניזכר בערב ראש השנה הבא.

אם אתה רוצה שנה טובה ומתוקה, תחזור בתשובה על מצוות התשובה, בקש סליחה מה' על כך שעד היום לא הקפדת להיפגש אתו מידי יום ו"לנקות את השולחן", ותקבל על עצמך שמהיום והלאה תהיה לך שעה התבודדות של תשובה בכל יום ויום חוק ולא יעבור.

זו הקבלה החזקה ביותר לערב ראש השנה. אין לך תשובה גדולה מזו, כי בקבלה זו אתה מקבל על עצמך להיות בעל תשובה באמת ולעסוק יום יום במצוות התשובה! והתורה מחדשת לנו שזה דבר קל.

המתנה הגדולה ביותר
ומעבר לכך שזו העצה הטובה ביותר, זו גם המתנה הגדולה ביותר. אילו חיים יפים יש למי שעושה תשובה בכל יום ויום! רבי נחמן אמר שזו מעלה עליונה וגדולה מן הכול. יותר גדול מהכול! אני מתפלל על עם ישראל ואומר לקב"ה: "ריבונו של עולם, אתה הרי המשיך בעמוד 3

כך יהיה לך קל ביותר לזכור כל מה שעשית לפרטי פרטים, ולפחות תזכור את רוב ואת עיקרי הדברים.

ולמעשה: תקבע פגישה יומית של לפחות שעה עם הקדוש ברוך הוא. תגיע לפגישה ותספר לו כל מה שעשית מהפגישה הקודמת (של אתמול) ועד לפגישה הנוכחית. תודה לו על כל הדברים הטובים, תבקש סליחה על הדברים הלא טובים, ותבקש סייעתא דשמיא ועזרה מהבורא ליום הבא, שתזכה להתפלל יותר בכוונה, ללמוד תורה יותר ברצינות, למידות טובות ולהתמודדות נכונה בשלום בית, בשמירת העיניים ועוד. ובכך תעשה תשובה בכל יום ויום על היום האחרון, ותתפלל על היום הבא – ובה אתה אוזח במידת התשובה כל ימך. כל מה שישאר לך לעשות בערב ראש השנה, זה לעשות תשובה על היום האחרון.

לא חיכיתי לכם
ר' נתן מברסלב אמר שמשנה רבינו נתן לנו את התורה, אבל רבינו נחמן נתן לנו את העצות כיצד לקיים את התורה. משה רבינו אומר לנו לעשות תשובה, ורבי נחמן מלמד אותנו איך לעשות תשובה שלימה ומקיפה בצורה הפשוטה והקלה ביותר.

כאשר אדם עושה תשובה בכל יום, הוא רגוע ונינוח, הוא לא נבהל ולא מתבלבל משום דבר. הוא עושה את שלו בצורה הטובה ביותר ומקיים ביסודיות את המצווה החשובה ביותר השקולה כנגד כל המצוות (כדברי בעל הטורים על המקום).

רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל היה מספר על

שמצוות התשובה קרובה אלינו מאוד, פשוטה וקלה, ומעשית לכל אדם.

בפרק ל מצוה התורה על מצוות התשובה: "ושבת עד ה' אלוך ושמעת בקולו... בכל לבבך ובכל נפשך... ומל ה' אלוך את לבבך ואת לבב זרעך..." ובסיום הציווי על התשובה מסכמת התורה ואומרת: "כי המצוה הזאת אשר אנוכי מצוך היום לא נפלת היא ממך ולא רחוקה היא. לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויחקק לנו וישמיענו אותה ונעשנה, ולא מעבר לים היא לאמר מי יעבור לנו אל עבר הים ויחקק לנו וישמיענו אותה ונעשנה, כי קרוב אליך הדבר מאוד בפניך ובלבבך לעשותו".

על פי הרמב"ן ועוד מפרשים, במילים אלה התורה מתארת את מצוות התשובה כמצווה קלה וקרובה לכל אחד בפיו ובלבו. רבים נמנעים מהתשובה בגלל שהם רואים אותה כמשימה קשה, אבל התורה מעידה שזו טעות, אם כן עלינו לחפש את הדרך הנכונה והקלה לקיום מצוות התשובה.

פרישה נוחה ואטרקטיבית
הפתרון עצמו מונח בפסוקים אלה: "בפניך ובלבבך לעשותו" – כל מה שאתה צריך זה רק לדבר עם ה' בדיבורים פשוטים מתוך הלב. וזה כן בידיים שלך.

אלא מה, אתה לא יכול לזכור הכול? לכן בא רבי נחמן ונותן לכולנו עצה טובה ופשוטה ושווה לכל נפש: אל תחכה לערב ראש השנה או לעשרת ימי תשובה; תחלק את התשובה שלך לתשלומים – בכל יום תעשה תשובה על אותו היום.

אנו עומדים ערב יום הדין, ראש השנה. את כולנו מטרידה השאלה כיצד נוכה לצאת זכאים בדין? כיצד נבטל גזירות רעות וקשות ונוכה לשנה טובה ומתוקה? כולנו גם יודעים את התשובה: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". אם כן מדוע איננו יוצאים לעבודה ופשוט עושים תשובה?

אלא שרבים מאתנו לא ממש יודעים כיצד לעשות תשובה. המשימה נראית בעיניהם קשה מידי, גדולה עליהם בכמה מידות. הם שואלים את עצמם: 'האם זה מציאותי לחזור בתשובה על כל העבירות של כל השנה? אני אפילו לא זוכר מה אכלתי אתמול לארוחת בוקר, איך אזכור כל מה שעשיתי כל השנה וכל החיים...?'

בגלל מחשבות כאלה ואחרות חושבים רבים שתשובה זו סוג של 'משימה בלתי אפשרית'. הם מסתפקים בהרהורי תשובה פה ושם, ובמלמול של וידויים קבועים וקצרים שלא מתחילים 'לגרד' את קצה ערימת העבירות שלהם. גדרי המצווה המובאים בפוסקים: וידוי מפורט, חרטו, וקבלה לעתיד – נראים בעיניהם מוגזמים ולא מציאותיים.

זה לא קשה בכלל, זה דווקא קל
אלא מה, התורה בפרשת השבוע שלנו, פרשת ניצבים, שהיא הפרשה שמכינה אותנו להתייצבות בפני בית דין של מעלה – אומרת בצורה הכי ברורה

נוסח ההתקשרות לקיבוץ ראש השנה באומן
על פי דעת רבינו הקדוש חשוב מאוד לומר את הנוסח הבא לפחות פעם אחת לפני ראש השנה, ורצוי לפני כל תפילה

הריני מקשר את עצמי בכל התפלות שאתפלל בכל ראש השנה הזה לכל המנגנים שמתקבצים בקיבוץ הקדוש פה בקיבוץ אומן. ויהי אזהב וקושר ומקשר את עצמי באהבה גדולה לכל מי שקא לקיבוץ הקדוש באומן. לכלם בלי יוצא מן הקלל. אפילו לפחות שבפחותים שקבצים.

והריני מקשר את עצמי בכל התפלות שאתפלל בכל ראש השנה הזה לכל הצדיקים האמתיים שברוני. וכלל הצדיקים האמתיים שוקני עקר קדושים אשר פארין המה, ובקשר לרבינו הקדוש. נחל נובע מקור חקמה, רבנו נחמן בן פינא מקב"ל ששוקן פאון שצנח להתקבץ אצלו בראש השנה בקיבוץ אומן. וכותבם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

"מוסדות חוט של חסד"
מברכת את כל תומכיה וידידיה וכל העולים להשתטח על ציון רבנו הקדוש אומנה, ולכל אנ"ש די בכל אתר ואתר, ולכל אחינו בית ישראל בברכת "שנה טובה ומתוקה" ויקבלו תפלותיכם ברצון.
יהי רצון שנזכה לקבל את תיקוני הנפלאים של ציס"ע הננמ"ח רבינו נחמן בן שמחה זיע"א ונזכה אנו וכל משפחותינו לכתובה וחתימה טובה.

בברכת התורה הקדושה
הרב שלום ארוש נשיא המוסדות

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

פנינים

בראש השנה צריכין להיות חכם שיחשב רק מחשבות טובות שייטיב השם יתברך עמנו וכו'.

צריכין להיות שמח בראש השנה. בראש השנה ביום הראשון צריכין למעט בדבור מאד מאד. ואמר שאדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר. (שיחות הר"ן כא)

בימים הנוראים צריכים לבכות הרבה, והעיקר הוא להיות בבחינת נער בוכה, שישלך כל חמתו ושכלו ויבכה לפני השם יתברך על נגעי לבבו ומאוביו שיועד בפניו, כמו תינוק הבוכה לפני אביו, ועל ידי זה זוכין לאתרוג נאה, וכל מה שמשך יותר לבחינת נער בוכה, זוכה לאתרוג נאה ביותר (שהר"ן פז):

ערב ראש השנה ראוי לתן מעות על פדיון (שם ריד)

א ב של החיים

- כל החיים הנפיים של האדם בעולם הזה תלויים בדעת.
- דעת זה חבור עם ה'.
- דעת זה הפנים את מה שאתה יודע ולחיות לפי זה.
- מי ששופט את עצמו על כל מעשיו בכל יום, זוכה ללב עם דעת.

דיני התרת נדרים בערב ר"ה

דיון המוגש ע"י בית ההוראה "חוט של חסד" מאת הרה"ג ר' אלחנן שלום אלגרווד שליט"א ר"כ ההוראה ודומ"צ דק"ק "חוט של חסד" ודיין בביה"ד "משפט וחסד"

את המילים שאומר בנוסח התרת הנדרים, ולא כמו הטועים שחושבים שהוא כמין תחינה. ולכן אם אינו מבין את הלשון הנאמרת (כגון שאינו דובר עברית), יאמר בלשון שמבין (היי אדם ח"ב כלל קל"ח אות ח', ה"ל חגים פ"ג ס"יז).

לאילו נדרים מועילה התרת נדרים
התרת נדרים בערב ר"ה מועילה רק לגדר ששכח ואינו זוכר מהו (ה"ה מנהג טוב שקיבל על עצמו בנדר, או מנהג טוב שנהג ג' פעמים ולא אמר בלי נדר ולא מסר מודעה בערב ר"ה הקודם כפי שיובא להלן). אך נדר שזוכרו, צריך לפרט את הנדר בפני כל המתירים (ולא צריך לפרט בפני כל חברי הבי"ד), ויפתח לו בפתח וחרטה כדן [ה"ל חגים פ"ג ס"ט, אלף המגן ס' תקפ"א ס"ק ק]. ואין לסמוך על התרת הנדרים בערב ר"ה להתיר נדר שזוכרו, ללא שאלת חכם ובמקום צורך גדול [רמ"א י"ד ס' ר"א ס"א].

לאילו נדרים מועילה מסירת המודעה בסוף התרת הנדרים

מסירת המודעה בסוף התרת הנדרים בערב ר"ה ("הרי אני מוסר מודעה לפניכם וְאֲנִי מְבַטֵּל מִפָּאֵן וְלִקְבָּא כָּל הַנְּדָרִים... וְגַאֲם שְׂאֲפֹכַח לְתַנְיָא מוֹדְעָה הָאֵת זְאֵד מְהִיּוּם עוֹד, מַעְתָּה אֲנִי מַתְּהַרֵּס עֲלֵיהֶם וּמַתְּנָה עֲלֵיהֶם שְׂהִיּוּ קְלוֹן וּמְבַטְלִין לֹא שְׂרִירִין וְלֹא קְזָמִין וְלֹא יְהוֹן חִלּוֹן קְלָל וְקָלָל בְּקוֹל אֲתֶחְרַטְנָא בְּהוֹן מַעְתָּה וְעַד עוֹלָמָא"), מועילה לשני דברים: 1. לשכל קבלת מצוה שיקבל עליו או הנהגה טובה שינהג ג' פעמים, יהיו בלי נדר ולא יתחייב להמשיך ולנהוג בהם, אא"כ אמר להדיא שמקבל זאת עליו בנדר [הליכות שלמה ר"ה עמוד ו']. 2. נדר רגיל שקיבל על עצמו במהלך השנה, ובשעה שנדר לא זכר את המודעה – תנאי המודעה קיים והנדר בטל; אבל אם בשעה שנדר זוכר את המודעה – הנדר קיים ותנאי המודעה בטל שהרי מבטל את התנאי בשעה שנדר [ש"ע י"ד ס' ר"א ס"ב].

ולעזוב רשענו שהרשות נתנה בידינו, הוא שכתוב אחריו וְנִקְחָהּ דְרָכֵינוּ וְנִקְחָהּ וְנִשְׁבְּחָהּ עַד ה'.

אומנם זה נכון שהאדם נולד עם נתוני פתיחה המשפיעים על הבחירות שלו, אך נתוני פתיחה לא חורצים גורל, ולדוגמא, אם יולד אדם קשה ההבנה השכלית, ביכולתו אם ירצה להיחפף לגדול דור או לטייס, להשכל לך ולהחכים אך יותר ממי שהיה יותר מוכן לכך ממנו, כי ההכנות הטבעיות יכולות להקל או להקשות על ההשתדלות הנצרכת לו להגיע אל היעדים אותם הוא רוצה להשיג, אך אין נתוני הפתיחה חורצים את הדין שהאדם לא יוכל להשכל ולשפר דרכי המוסר, הסיביבה והגנטיקה אומנם משפיעים, אך יכולת הבחירה חזקה ומשמעותית יותר מהכל, ואם ירצה, אין זו אגדה, זו הגדה.

לפי דעה זו ורק לפיה אפשר ליישב את הכתוב החי"ח וְהַפְּתוּחַ נִתְּנִי לְפָנֶיךָ, הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה, וְהַחֲרָת בְּחַיִּים לְמַעַן תִּתְּנֶנָּה אֵתָּה וְיִרְעַךְ, שאומר לך הכתוב, מאחר שאתה בעל בחירה, שמתני לפניך שתי דרכים, חיים וברכה, או מוות וקללה ורצוני ממך שתבחר בחיים, ותדע שבבחירתך יהיו השפעות גם על זרעך, כי נתוני הפתיחה של זרעך, תלויים בבחירה שלך.

שאם אין לנו בחירה, בשביל מה לקנות בתים ולכנוס ממון ולברוח בעת סכנה? הרי אשר נגזר שיהיה אי אפשר שיהיה אחרת! וכל אלו הדברים השכל הישר מכחיש אותם, ולכן גם מצד המקורות וגם מצד השכל הישר מוכרחים לומר שהאדם בעל בחירה מוחלטת על כל מעשיו דבריו ומחשבותיו, ו"ממנו לדעת טוב ורע".

ולא יעבור במחשבתך דברי ההבל האומרים שהקב"ה גוזר על האדם מתחילת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן, אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו, או רשע כירבעם, ואין לו מי שיכפרו, ולא גוזר עליו, ולא מי שמושך אותו או כופה עליו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאיזה דרך שירצה. הוא שירמיהו אומר (איכה ג) "מפי עֲלִינוּ לֹא תִצָּא הָרְעוּת וְהַטּוֹב" כלומר, אין הבורא גוזר על האדם להיות טוב ולא להיות רע. וכיוון שכן הוא, נמצא זה החוטא הוא הפסיד את עצמו, ולפיכך ראוי לו לבכות ולקונן על חטאיו ועל מה שעשה לפניו וגמלה רעה, הוא שכתוב אחריו מה יִתְאַוֵּן אֲדָם חַי גִּבּוֹר עַל חַטָּאָיו. וחזר ואמר הואיל ורשותנו בידינו ומדעתנו עשינו כל הרעות ראוי לנו לחזור בתשובה

מצד ארבעה דברים אומר הרמב"ם יש הרחך לומר שאנו בעלי יכולת בחירה על כל מעשיו. הטעם הראשון שמוכיח זאת הוא מצוות התורה, אם האדם היה מוכרח במעשיו אין טעם במצוות התורה ובאזהרותיה, ממילא אין לטעם בחירה במה שיעשה.

הטעם השני המוכיח זאת, שאם אנו מוכרחים במעשנו, בשביל מה צריכים ללמוד ולהשכל, מה טעם לטרוח ולעמול בדרכי המוסר? הרי כמות ואיכות החכמה נקבעה לאדם מראש ואין הוא יכול לשנותה, ומי שאונות המוח שלו מאובנות כי כך נולד כלום לא יעזור לו, ומי שדרכי המוסר שלו נלוזות שום דבר לא ישנה אותן, הוא לכאורה חסר תקנה?!

הטעם השלישי, שאם אין לנו בחירה, היה השכר והעונש עוול גמור, הן בין אדם לחברו, והן מהקב"ה לנו, כי אם שמעון שהרג את ראובן היה מוכרח להורגו כי כך נזר עליו מדוע נענש שמעון? ואיך יתכן לומר שהקב"ה צדיק וישר אם הוא מעניש את מי שלא הייתה לו בחירה, וגם מה טעם לשלם לו שכר על הטובות שעשה אם היה מוכרח בהן? הטעם הרביעי שמכריח לומר שאנו בחיירים,

ש"ת של חסד

טעם ההתרה והמנה

א. כתוב בזוהר הקדוש [פ' מקוד"ה דף רמ"ט ע"ב] שמי שנתחייב נזיפה או נידוי בבית דין של מעלה, תפילתו אינה נשמעת למשך 40 יום, וכיון שמי שאינו מקיים את נדריו הוא בנידוי – לכן נוהגים לעשות התרת נדרים קודם ר"ה כדי שתפילתו תתקבל. למנהג בני עדות המזרח, הראוי ביותר הוא לעשות התרת נדרים ד' פעמים: ב"ט אב שהוא 40 יום קודם ר"ה, בא' אלול שהוא 40 יום קודם יוה"כ, ב' חגים לגר"מ אליהו זצ"ל פ"ג ס"ג; ויש מבני עדות המזרח שנוהגים לעשות התרת נדרים כל ערב שבת [פה"ח ס' תקפ"א ס"ק י"ב, י"ט]. למנהג בני עדות אשכנז, נוהגים לעשות התרת נדרים רק בערב ר"ה שהוא בסוף חודש אלול, משום שסופי תיבות של המילים "לא יחל דברו ככל" הוא אלול [ש"ך על התורה סוף פ' "מטות", שערי תשובה ס' תקפ"א ס"ק ב' בשם הש"ה, קיצו"ע ס' ק"ח ס"ט].

נוסח ההתרה

ב. יש נוסחאות של התרת נדרים שאומרים בהם "בצירוף וברשות קודשא בריך הוא ובשכינתיה", ויש לומר רק "ברשות קודשא בריך הוא ושכינתיה" משום שאינו כבוד לומר "בצירוף קודשא בריך הוא" [פה"ח ס' תקפ"א ס"ק].

התרת נדרים לנשים בערב ר"ה

ג. נחלקו הפוסקים האם נשים צריכות אף הן לעשות התרת נדרים בערב ר"ה: (א) הגרי"ש אלישיב זצ"ל [אשרי האיש ח"ג עמוד פ"ב] והגר"מ אליהו זצ"ל [ה"ל חגים פ"ג ס' י"ב-י"ג] סוברים שכן. (ב) והגרש"ז אויערבאך זצ"ל [הליכות שלמה ר"ה עמוד ז'] סובר שלא נהגו לעשות בערב ר"ה התרת נדרים לנשים, אלא סומכות על אליהות כל נדר שיהי"פ.

שליח להתרת נדרים ושליחות הבעל להתיר נדרים אשתו

ד. אין איש עושה שליח להתיר נדריו אפילו אם הנודר שולח את בקשתו להתרה בכתב [ש"ע י"ד ס' רכ"ח ס"ט,

ה'ל חגים פ"ג ס"ג], ואם הנודר אינו יודע את שפת הדיינים, יעמוד הנודר לפני בי"ד והמתורגמן ידבר בשמו [רמ"א י"ד ס']. ברם אשה שקשה לה לבוא לבית הכנסת בערב ר"ה להתרת נדרים, יכולה למנות את בעלה להיות שליח להתיר את נדריה, וצריך לה 2 תנאים: 1. תמנה את בעלה להיות שליח להתרת נדרים. 2. צריך שילך הבעל בפני ג' אנשים שכבר יושבים להתיר נדרים ולא שיומג' ע"מ להתיר את הנדר, ואפילו אותם ג' עומדים – אינו יכול לומר להם שישבו [ש"ע י"ד ס' רל"ד ס"ה, ה"ל חגים פ"ג ס"ב, ועי"ש שאם שולחה את בעלה להתיר עבורה נדר מסוים בשאר ימות השנה – יש תנאים נוספים]. ממילא בערב ר"ה שכבר יושבים אנשים להתיר נדרי הקהל, יכול הבעל להתיר נדרי אשתו (כשמינתה אותו לשם כך), וצריך שיאמר בסוף ההתרה "וכן לאשתי כן" והמתירים יאמרו "הכל מותרים לכם" בלשון רבים [ש"ת תשובות והנהגות כרך א' ס' של"ח, ש"ת יביע אומר ח"ב א"ח ס' ל'].
ז. למנהג בני עדות המזרח, מושיבים שלשה/עשרה/אחד עשר אנשים שמשמשים כבי"ד, כל הקהל עומד בפניהם, החזן קורא בקול רם את נוסח בקשת ההתרה והקהל קורא עמו בלחש, ואחר כך חברי הבי"ד שיושבים מתירים להם כפי הנוסח שמשודר במחזורים; לאחר מכן עומדים המתירים וישבו שלשה/עשרה/אחד עשר אנשים מהקהל ויעשו התרה למתירים. למנהג בני עדות אשכנז, מתחלקים הציבור לקבוצות, שלשה/עשרה/אחד עשר אנשים יושבים ומשמשים כבי"ד, ואדם אחד עומד ואומר בפניהם את נוסח בקשת ההתרה, והבי"ד מתיר לו כפי הנוסח שמשודר במחזורים, ואח"כ מתחלפים עד שמתירים לכולם [ה"ל חגים פ"ג ס' ז'-ז].

עוד נחלקו הפוסקים האם רצוי שהמתירים יתירו את נדריהם קודם שיושבים להתיר לאחרים: (א) י"א שכן [מקראי קודש ימים נוראים ס' ג' וכתוב שכן נהג התורת חסד מלובלין, ש"ת רבבות אפרים ח"ד ס' קמ"א אות א']; (ב) וי"א שאין בה שום עניין [ש"ת בצל החכמה ח"ה ס' ס"ה, ש"ת קניין תורה ח"ד ס' ס"ד, וכן משמע מה"ל חגים פ"ג ס' ז'-ז].

דרך ההתרה

ז. למנהג בני עדות המזרח, מושיבים שלשה/עשרה/אחד עשר אנשים שמשמשים כבי"ד, כל הקהל עומד בפניהם, החזן קורא בקול רם את נוסח בקשת ההתרה והקהל קורא עמו בלחש, ואחר כך חברי הבי"ד שיושבים מתירים להם כפי הנוסח שמשודר במחזורים; לאחר מכן עומדים המתירים וישבו שלשה/עשרה/אחד עשר אנשים מהקהל ויעשו התרה למתירים. למנהג בני עדות אשכנז, מתחלקים הציבור לקבוצות, שלשה/עשרה/אחד עשר אנשים יושבים ומשמשים כבי"ד, ואדם אחד עומד ואומר בפניהם את נוסח בקשת ההתרה, והבי"ד מתיר לו כפי הנוסח שמשודר במחזורים, ואח"כ מתחלפים עד שמתירים לכולם [ה"ל חגים פ"ג ס' ז'-ז].

התרת נדרים בלילה

ח. על אף שלא דנים בלילה, מותר לעשות התרת נדרים בלילה [הגרי"ש אלישיב זצ"ל בקובץ הלכות תשרי עמ' י"ט].

מבקש ההתרה צריך להבין מה שאומר

ט. המבקש שיתירו לו נדריו, צריך להבין

מניין המתירים

ה. מעיקר הדין די בשלושה מתירים ואפילו שאינם בעלי תורה, ובלבד שידעו מהו ענין התרת נדרים ופתח וחרטה [ש"ע י"ד ס' רכ"ח ס"א]; וי"א שגם אם אינם יודעים דברים אלו – צריכים לכל הפחות להיות מסוגלים להבין דברים אלו אם ילמדו אותם [בא"ח שנה שניה פ' "ראה" ס"ד, ה"ל חגים פ"ג ס"ט]. ולכתחילה ראוי שידעו עשרה מתירים משום שאם חלילה נידויה בחלום צריך התרה בעשרה [ש"ת זרע אמת ס' ז], וראוי שיהיו אותם עשרה ת"ח הבקיאים בהלכה [הזו"ע ימים נוראים עמ' מ"ג], וי"א שראוי שיהיו אחד עשר מתירים כדי שהמניין לא יהיה זוגי אלא אי-זוגי [ש"ת רבבות אפרים ח"ד ס' קמ"ז אות ד].

תנאים נוספים במתירים

ו. מותר שהמתירים יהיו קרובי משפחה ביניהם, וכן מותר שתהיה קרבת משפחה בין המתירים למי שמבקש התרה [ש"ע י"ד ס' רכ"ח ס"ג].

נשים וקטנים אינם יכולים להיות

ראש השנה שלי עולה על הכל

המשך דבר ראש הישיבה

בין החוסים בצילו של רבנו הקדוש, רבי נחמן מברסלב זי"ע, מידי שנה ושנה בראש השנה, כציווי, היו רבי אבא השוחט מטשהערין ובנו רבי שמואל. השניים התכוננו במרץ רב לנסיעה הגדולה לברסלב לראש השנה. ביכרונם טבועים עדיין ימי ראש השנה של השנים שעברו. התפילות, התקיעות וה'תורה'. רבינו נוהג היה לומר תורה נעלית לקראת דמדומי חמה של היום הראשון של ראש השנה והשיחה נמשכה אל תוך הלילה השני של ימי הדין. היו אלו רגעים מרוממים ונועלים אשר אי אפשר לתארם כלל.

רבי אבא במשך כל השנה חסך פרוטה לפרוטה המצטרפת לחשבון גדול עבור הוצאות הנסיעה. השנה הכין רבי אבא כמו בכל שנה 'פדיון נפש' הגון לתת לרבי. אבל הפעם היה זה פדיון מיוחד במינו, גביע זהב היה באמתחתו אותו רכש בדמים מרובים. חסך מפתו בכדי להעניק מתנה כדמי פדיון לרבי בעצם הימים הקדושים, למען יעלה זיכרונו לטובה בימים הנוראים.

השניים יצאו לדרך מבעוד מועד, כשבו ע לפני ראש השנה, והביטו בשמים שצבועים היו באפור קודר, גוון שאינו מבשר טוב. אם תהיה הדרך מלווה בסערות של שלג ומלאה בתקלות ועיכובים לא יספיקו להגיע לראש השנה. ולהגיע לברסלב לאחר ראש השנה הוא כמו ליטול ארבעת המינים בערב חנוכה.

אבל אמונים עליו חינוכו של רבינו הקדוש שאין שום ייאוש בעולם כלל. התנערו האב והבן מהמחשבות צופנות הרע, שילמו לבעל העגלה את מחיר הנסיעה המפולפל ונסעו תוך שהם מכינים את נפשם ליום הדין בכלל, ויום הדין בברסלב אצל רבינו הק' בפרט.

אך כמו להכעיס, מזג האוויר נהיה גרוע יותר מרגע לרגע. האפור נהיה לשחור וטיפות הגשם לממטרי עז ולשלג כבד. האדמה המישורית הפכה בוצית ומסוכנת. באותה שנה חלו ימי ראש השנה בשני ושלישי בשבוע, ומשהגיעו בערב השבת לאומן על הדרך לברסלב, הסתובב העגלון היהודי אל השניים והודיעם באופן שאין ממנו חרטה: "זהו זה רבותי, לא אסתכן יותר, אנו נשארים לשבות באומן ואני איני זז מן המקום עד לשוך הסערה. סערה שכזו ועוד בתחילת החורף לא זכורה לי מעולם."

הם שבתו את השבת באומן והתפללו בכל מאדם לשני ניסים: האחד, שלאחר השבת יהיה עגלון שיסכים לקחתם הלאה בדרך, והאחר שיגיעו יעזמו עוד בטרם יתקדש החג. שבת

מתוחה עברה עליהם, ובמוצאה התלבשו במיטב ויצאו לתור אחרי עגלון. לותר!? חלילה! רעיון כזה לא עלה על דעתם אפילו לרגע! המלאכה הייתה קשה. כל עגלון אליו פנו ענה בסירוב, והם קיבלו קיתונות של בוז

השמש בשיפולי של רקיע. אחרי נסיעה בת כמה שעות נעצרה העגלה לברסלב. ברור היה כי נעשה כאן קפיצת הדרך שכן לפי הטבע לא היה מצב כלל להגיע. עת התשלום הגיע. בכיסו של רבי אבא היה גביע זהב זהב אותו רכש מתנה לרבי. בליט ברירה נתן לעגלון את הגביע היקר בשכרו, כשהוא מצטער מאוד על שלא יזכה השנה להגיש לרבי מתנת חג ופדיון נפש.

על-ידי אמונה נתבטליו הגזרות, שאמונת גזרין עלינו. (אמונה ב. ד')

ליל ראש השנה תק"ע

התפילה הראשונה של השנה החלה עם הרבי אך הסתיימה בלעדיו על פי הוראותו המפורשת שלא להתמין לו, שכן שעות ארוכות עמד בתפילת הלחש של ליל ראש השנה. החסידים היו רגילים לכך. "כבר בלילה הראשון ממתיק אני את הדינים, מה שאחרים עושים למחרת", היה רבינו הק' אומר.

הציבור סיים את התפילה והלך לאכסניות לסעודת החג. הם שבו כעבור שעותיים ורבינו עדיין עמד תפילתו. משסיים, ניגש לערוך את שולחנו. בעת הסעודה פנה רבינו אל חסידו הנאמן ר' אבא וביקש ממנו: "ספר נא, ספר נא רבי אבא את ההרפתקאות שעברו עליכם מאז יצאתם מטשהערין עד שהגעתם הלום לפני שעות אחדות."

אימה ויראה אחזו בו, וכששיניו נוקשות זו לזו מאימת רבו ומאימת המעמד, שתק והחריש. אך, רבי נחמן ביקש שוב בחמלה וברוך. החסיד נתון היה תחת הרושם של הנסיעה הקשה, של הנס ושל השהות עם הרבי בראש השנה. והוא סיפר. סיפר את כל שעבר עליו ועל בנו, ובהגיעו אל השלב בו נאלץ למסור את הגביע שהכין לרבי - לא עמד לו כוחו והוא פרץ בבכי מר.

אז רבי נחמן השיב לעומתו מילים שמימיות ואמר: "בגביע זה אעקור ל'בעל דבר' (היצר הרע) את עיניו ושיניו על שהעיז לנסות ולמנוע אתכם מן הנסיעה". והוסיף: "במה אוכל לגמול לך על מסירות הנפש להוראתי לבוא אלי לראש השנה? שאגמול לך בזה העולם - כבר לא כדאי לך, אבל לך שמואל", פנה הרבי אל הבן, "לך אוכל להעניק" - והושיט הרבי לשמואל כף של שיירי המרק.

ראש השנה של אותה שנה חלף בהתרגשות עילאית כמו בכל שנה ויותר. אחרי ראש השנה שבו רבי אבא ובנו לטשהערין עירם ע"פ ברכתו הסתומה של רבם. אך לאחר זמן קצר הבינו פירושה כי בסוכות חלה רבי אבא את חוליו האחרון ונפטר לעולמו, ובנו רבי שמואל נעשה עשיר ומצליח. או אז הובנה הברכה כי לרבי אבא כבר לא כדאי לבזבז שכרו בעולם הזה ושמרה לו עולם הבא, ואילו לבן העניק הרבי את השארית מצלחתו - צלחת של פרנסה טובה.

ר"ה תשע"ט, עשרות שנים אחרי, עוד מזההדת אמרתו של רבנו הקדוש: "ראש השנה שלי עולה על הכל... איש בל יעדור".

אוהב את היהודים, אתה רוצה שיהיה להם רק טוב, תן להם את המתנה הגדולה ביותר שאפשר לקבל בעולם הזה, זכה אותם לעשות לפחות שעה התבודדות בכל יום ויום."

זה דבר כל כך גדול וגם כל כך קל - קרוב אליך מאוד בפיך ובלבבך לעשותו! כאשר זוכים לשעה התבודדות בכל יום - אין הבדל בין ימי אלול, עשרת ימי תשובה, שובבי"ם, וימי הספירה, לבין שאר ימות השנה. בכל יום עושים תשובה. בכל יום מבקשים סליחה ומבקשים להתקרב לה' מחדש. עושים תשובה בכל יום על היום האחרון! עד היום האחרון!

כל אחד יכול להכריע

וזו העצה העיקרית והבסיסית ביותר של רבי נחמן מברסלב כמו שכותב במפורש רבי נתן בכמה וכמה מקומות וכמו שהתפרסם במכתב המעורר שכתב ר' יצחק ברייטר הי"ד, שבעצה זו תלויים כל התיקונים של רבי נחמן מברסלב.

ועכשיו בערב ראש השנה שרבות יהודים עומדים באומן כשליחים של כל עם ישראל כדי לזכות לתיקונים הנפלאים של רבי נחמן, צריכים לדעת שרבי נחמן בוודאי יעשה את שלו, אבל גם עלינו לעשות את החלק שלנו. רבי נחמן רוצה שנעשה כלים לכל התיקונים הנפלאים שלו, ואין כלי יותר חשוב ויסודי מאשר שעה התבודדות של תשובה בכל יום ויום. וזה נכון לכל יהודי באשר הוא, איש ואישה, נער ונערה, בכל גיל. צריכים ללמד גם את הילדים הקטנים ולהרגיל אותם מדין חינוך, שיתרגלו לקיים את המצווה הקדושה הזאת ויתרגלו מקטנותם לאחוז במידת התשובה.

אמנם זו עצה פשוטה וקלה וכל אחד באשר הוא יכול לקיימה, אך כולנו צריכים עוד חיזוקים ועוד לימוד כדי להרגיל ולחנך את עצמנו לקיים זאת למעשה חוק ולא יעבור. ומי שרוצה להבין יותר ולדעת יותר איך מקיימים את העצה הזאת למעשה, מומלץ לו מאוד ללמוד את ספרי "בשדי יער" שבו פירטתי וחיוקתי עד היכן שידי הגיעה, כפי מה שחנן אותי הבורא ברחמי, ואלפי תלמידים מכל רחבי העולם אמרו לי שהספר הזה שינה להם את החיים וגרם לעצה הנפלאה הזאת להפוך לחלק בלתי נפרד מאורח חייהם.

וכל יהודי ויהודי בכל מקום שהוא שיקבל על עצמו עכשיו בערב ראש השנה להתחיל לעשות שעה התבודדות של תשובה בכל יום ויום, בוודאי יזכה לשנה טובה ומתוקה לו ולכל משפחתו, ובוודאי יהיה שותף נאמן במאמץ של כלל ישראל להטות את כף הזכויות ולהכריע את כל עם ישראל לכף זכות ולכתיבה וחתימה טובה.

באת שלום ואהבה מנה ומוכרת כלל בית ישראל

חינוך באהבה

יש עם מי לדבר מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

כל אחד מאיתנו עבר כבר דרך ארוכה עד שהגענו להיות הורים. בדרך עברנו מכשולים רבים, חלקם עברנו בהצלחה ובחלקם כשלנו. שנות הילדות עברו ואין שום בוסר, מה גם שאחרי כ"ב הלוח שנים, קצת קשה לזכור מה בדיוק היה. תקופת גיל ההתבגרות, הייתה רצופה ניסיונות, נפילות ומכשולים, אבל קצב הגדילה המהיר הביע את הנפילות והכישלונות. בתקופת ה"שידוכים" די נתקענו, זו הייתה תקופה ארוכה ומלאה סיבוכים. חודשים רבים היו מלאים לבטים, ספיקות, ניסיונות אין ספור, פגישות וביטולים, נסיעות וביקורים, ציפיות ואכזבות. המסע היה מאוד מפרך, אך גם אל היווה המיוחל בסוף ב"ה הגענו.

הציפייה לילד

תקופת החתונה עברה "באורות" היינו עסוקים בעצמנו "מעל לראש". יציאות, קנינות, טיולים, סידורים, אולם, צלם, בגדים... הרגשנו ממש בעננים כאשר כל העולם סובב סביבנו ולפתע לאחר החתונה, נחתנו לפרק חדש בחיים.

"הירח דבש" כמו כל הדברים הטובים, עבר די מהר. אפילו הצ'קים מהחתונה נגמרו. ולאט לאט, ללא הודעה מוקדמת, התחילה השמחה שהיינו שרויים בה לדעוך ולשקוע. זה לא שלא היינו מאושרים או לא היה לנו כיף ביחד, אלא משום מה "הציפייה לילד" דחקה מעט את האושר והשמחה. ככל שעברו החודשים, הרגשה מוזרה הכבידה על הלב: "מתי זה יגיע"... "נו כבר יש משהו?" כולם היו שואלים.

התחילו להיות צביטות בלב, כאב, היה אפשר להשחיש ככינים עם המתח שהתלווה אלינו מידי חודש, דמעות, תפילות בקברי צדיקים, קנאה מילדי השכנים, מחשבות נכנסות לראש, פחדים מתגנבים ללב אולי אנוח... אולי לעולם לא נוכל...

הדודים שואלים, הסבתות מסתכלות, לכולם יש מה להציע ולעזור. ההורים מתחילים במסעות ינחומים, להרגיע בעיקר את עצמם: "עוד לא עברו שנתים אין כל כך מה לדאוג" אבל האמת היא שאנחנו כבר מזמן שוחים עמוק בתוך ים הדאגות.

מודל טוב

בחסדי ה' לאחר שנתיים של ציפיות, נולד לנו תינוק ראשון. האושר היה כמעט אין סופי הגיעו ב"ה תקופות של שמחה, ממש רקדנו מסביבו, חרדנו לכל מוצא פיו, לא נתנו לו לציץ לרגע. לא היה אכפת לי לקום כל לילה אפילו עשרים פעם, ממש שמחתי לשמוע את קולות הבכי. אך גם ההתלהבות מהילד הראשון, החלה לדעוך תוך כדי לידת הילד השני והשלישי, כשהגיע הילד הרביעי כבר הייתי מותשת ועייפה מגידול הילדים. הם סחטו ממני מידי יום את טיפת הכוח האחרונה. לא רק בימים, היו גם לילות ארוכים ללא שינה. ככל שגדלו הילדים גדלו גם הקשיים. כל יום נהיה מרתון חדש: להעיר את הילדים, לריב איתם על הבגדים, להלביש אותם, לזרו אותם להסעות, לארוגן לה' הבית, הרים של כביסות וגיהוצים, הכנת ארוחות, ניקיונות, קופת חולים,

בתי ספר, שיעורי בית, התפקוד היומי בבית פשוט שחק אותי. נהייתי עייפה מכדי לחיות. כל היום הייתי מתרוצצת סביב הבית והילדים ולא נשאר לי זמן לעצמי. לא הייתי מספיקה לשלוח אותם בבוקר ופתאום הגיע שוב הצהריים והם היו חוזרים. אחד המשפטים שהייתי אומרת להם כל חצי שעה הוא: "תעזבו אותי בשקט, לאאמא אין כח עכשיו" - נשמע לכם מוכר...!?

נקודת השבירה

אם עד היום חשבתי (בטעות) שאני עדיין מסתדרת בכוחות עצמי, כשנולד הילד החמישי, וסליחה שאני נשמעת כאילו מאשימה אותו, כבר נשברתי. חמשה ילדים היו ממש מעל לכוחותיי.

אתם יודעים, תמיד ידעתי לקום אחרי כל נפילה, לנסות לדלג על המכשולים, להתחזק ולהתחלש יותר כאשר קשה. אך כל הנפילות שלי תמיד היו אישיות, הלב שלי ידע להבין ולסלוח.

כאשר גדלו הילדים וראיתי שהקשיים מתגברים, הניסיונות שלי עם עצמי ממשיכים תוך כדי שאני ממש סוחבת איתי ששה נפשות על גבי, כבר התחלתי לשקוע בייאוש ודיכאון. בזמנים שהייתי לבד עם עצמי וחשבתי על מה שעובר עלי, ראיתי שהטעויות והנפילות גוברות ואיתם אני גוררת את כל המשפחה, הרגשתי רגשי אשמה גדולים. כבר לא יכולתי לקחת על עצמי ביחד עם טעויותי ונפילותיי את כל משפחתי.

נהייתו מאוד רגשית ומתוחה ומידי פעם הייתי מתפרצת על בעלי ועל הילדים בלי שום סיבה. חשתי אחריות כבדה והאחריות הזו רדפה אותי.

לטעויות שעשיתי, נהייה פתאום מחיר כפול ומכופל כפי מספר הנפשות שיש לי בבית. קשיי הפרנסה ובעיות השלום בית שהתערערו מידי פעם, נוספו על הגב שהיה חלש גם ככה. היו ימים שבשעות מבחן, פשוט התמוטטתי. בהסתכלות לאחור הייתי בסחרחרה וממש בניסים לא אפשו אותי בכפיה.

הגיע היום

עד שהגיע "היום" ב-"ה" הידיעה... בני בן השלוש היה קודח מוחם, כמה לילות כמעט ולא ישנתי. איך שהוא שלחתי את הילדים לבית הספר. הדמתי את התינוק ונגשתי לטפל בהר הכביסה שחיה לי כבר שלשה ימים, אך מונות הכביסה משום-מה לא נדלקה לי. ניסיתי לשחק עם הכפתורים, בדקתי את השקע, אך כלום. התקשרתי לבעלי והוא הזמין טכנאי למוח בבוקר, בינתיים התחלתי לכבס ביד את הדברים החדופים, תוך כדי שאני ממש נרדמת בעמידה. לא שמת לב איך עובר הזמן ופתאום הגיע הצהריים והילדים חזרו מבית הספר. האוכל כמובן עדיין לא היה מוכן והבית היה הפוך כמו אחרי מלחמה. אחרי שעה שהילדים היו לבד ורעבים ואני עדיין כבבסיות, הם איבדו את הצפון והתחילו לריב. הייתי עייפה מכדי להתערב והצעקות שלהם הגיעו עד לב השמים.

אפילו רעש משחק הכדורגל שהחליטו הבנים לשחק בסלון לא הפריע לי, הייתי עייפה ומותשת, עד ש... עד שמעתי את הכדורגל פוגע בוויטרנה ואת הספרייה נופלת והזוכיות מתנפצות. ברגע אחד, שקט דממה שרר בסלון, רצתי לראות מה

קרה... וחשכו עיניי. ראיתי את כל הסלון מסתובב לי מול העיניים. הרגשתי שאני מתמוטטת, לא יכולתי לעמוד כבר בלחץ, נכנסתי לחדר השינה ונעלתי אחרי את הדלת.

נקודה של אור

שטף של דמעות פרצו להם לבד, הגרון נחנק וייבובי בכיות נשמעו בכל הבית. לפתע נפרץ הסכר והרגשתי שמטען כבד יוצא מליבי: "אבא שבשמים תעזור לי! אתה רואה את המצב שלי איך שאני מנסה להתמודד ולא מצליחה, אלו הילדים שלך, אני רוצה לגדל אותם בנחת ושיהיו יהודים כשרים, שום דבר שאני עושה לא הולך לי, כל היום עצבים, מריבות וצעקות. תן לי את הכוח להתמודד עם החיים..."

סיפרתי לה' בשטף את כל החיים שלי מאז שהייתי קטנה ובמיוחד את כל המשקעים והלחצים שההורים שלי העבירו לי בירושה, כשהם התגרשו כשהייתי בגיל 10.

לפתע צפו ועלו לי כל הדיבורים הפשוטים מהדיסק של הרב שלום ארוש שליט"א ששמעתי פעם, ומבלי להרגיש השתמשתי במילים שלו. כך דיברתי וטענתי לה' טעונת במשך שעה שלמה. לא חשבתי בכלל מה קורה בבית, פשוט הייתי מנותקת. לאחר שעה של דיבורים ובכיות, הרגשתי שכל המועקות יצאו מליבי, הרגשתי שנהייתי צעירה בכמה שנים. ה' כאילו לקח ממני את כל הצרות והייסורים ונסך בי תקווה שהוא איתי ואני יכולה להתמודד.

יצאתי מהחדר, הנכתי לילדים שעדיין היו די בהלם ארוחת ערב זריזה, קילחתי אותם ותוך כדי סיפור

הם נרדמו על הספוד לסלון. נברתי במגירות של הילדים עד שמצאתי את אותו הדיסק של הרב שלום ארוש שליט"א ששמעתי פעם. שמעתי את הדיסק עד הסוף והבנתי עד כמה חייתי כל השנים בחוסר אמונה. קיבלתי על עצמי לדבר עם ה' כל יום ולהתחזק באמונה, שמחה והשגחה פרטית.

דרך חדשה

כשחזר בעלי בערב ופתח את הדלת הוא מצא אותי יושבת בסלון בנחת, הילדים רדומים על הספוד, הוויטרנה והספרייה על הרצפה, הכול מסביבי עדיין בלון, דיבורי הרב שלום ארוש שליט"א נשמעים ברקע, אבל אני- רגועה ונינוחה... הוא נעמד בכניסה, הסתכל על הרצפה ועלי לסירוגין וממש חיכה למטר הביזיונות והתלונות שהייתי רגילה להטיח בו כשהיה חוזר בערב מהעבודה ובמיוחד היום לפי מה שהוא רואה את הבית. אבל היום זה לא קרה.

"היום אתה לא תשמע את הצעקות שלי, התחלתי לטפל בעצמי" אמרתי לו... "על מה את מדברת? את בטוחה שהכול בסדר איתך?!" בעלי חשב שהשתגעתי ולפני שיזמין לי "פסיכיאטר" - הסברתי לו מה קרה ואת התגלית החדשה שגיליתי: "מצאתי שיש עם מי לחלוק את כל הבעיות. אני צריכה לבקש ממך סליחה, אתה באמת לא אשם בכל מה שקורה לי".

סיפרתי לו על ה"דרך החדשה" שקבלתי על עצמי. "מידי יום אני אשם כאן בערב ואספר לה' את כל מה שעבר עלי ואבקש ממנו שיעזור לי. אני מרגישה שזה פורק ממני "משאל כבד", באמת אני לא יכולה להתמודד לבד עם כל הבעיות- "אבל ה' כן יכול!" למה לי לסחוב את החיים על הכתפיים שלי, אני בסך הכל אדם אחד. הרי יש מי שמסדר דואג ועושה בשביל כל העולם, למה לי להיות "הגיבורה" של העולם ולנסות להסתדר לבד ולעשות הכל בעצמי".

רק תספר ותבקש

החלטנו ביחד להיות "תלמידים של הרב ארוש" בעלי נסע לירושלים להתייעץ עם הרב ארוש. הרב הסביר לנו על הדרך החדשה/ישנה של רבי נחמן מברסלב, קוראים לה "התבודדות". "דבר עם ה' כמו עם חבר טוב" הדרך רבי נחמן את ר' נתן תלמידו. קשה לך, כואב לך, יש מי שמוכן לשמוע והכי חשוב גם לעזור לך.

"תספר לי כל מה שעובר עליך, רק אני שבראתי אותך, יכול להבין אותך" אומר לנו ה', "תבקש ממני- כי רק בידי היכולת לעזור לך, רק תבקש!"

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/או לתיאום פגישה צור קשר בימים ג' - ד' משיעה 8-10 בערב נייד: 0548-434-435 מייל: a0548434435@gmail.com

חדש! המתנה המושלמת לחג

סידור לב שלום

עם פרוש מאת הרב שלום ארוש שליט"א

קיים ב-3 צבעים
כולל תפילות באת
חדש בלעדי ומיוחד
במחיר אטרקטיבי

להזמנות:
02-5812210 | 052-2240696

בדיחות הדעת

קמצן עולה לאוטובוס ושואל את הנהג: האם על פרחים צריך לשלם? "לא!" עונה הנהג, יופי צועק זכריה: "שושנה, רוד, נרקיס, בואו תעלו אתם בחינם"

זמנים נצבים ראש השנה

אומן	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסה
17:59	18:37	18:29	18:37	18:20	שבת
19:15	19:32	19:32	19:33	19:31	יצאה
19:39	20:10	20:10	20:08	20:10	שבת
17:54	18:34	18:27	18:34	18:18	כניסה
19:08	19:26	19:28	19:29	19:26	יצאה
19:32	20:06	20:06	20:04	20:07	שבת

י"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812210 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בזוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com

קו האמונה
לשמוע אמונה כל יום כל היום

02-6444250

להתחזק יחד עם הרב שלום ארוש שליט"א